

לא הדליקו עליו — דברי הכל מותר.

אמר רב יהודה אמר רב: מטה שיחדה למעות, כיון שהמעות הן מוקצים משום שאינם ראויים בשבת לשום שימוש, הרי גם המיטה שייחודה לשים עליה מעות, ואפילו עדיין לא שמו עליה מעות, הרי היא מוקצה מכח הקצאת האדם, ואסור לטלטלה.

מיתבי רב נחמן בר יצחק: הרי שנינו בתחילת משנתנו: מטלטלין נר חדש, אבל לא ישן. ודין זה הוא בהכרח כרבי יהודה, שאוסר טלטול נר ישן אפילו לא דלק בשבת זו. ומשמע שנר חדש אינו נאסר בטלטול אפילו כשהוא מיועד להדליק בו, מדלא קאמר "ולא בנר שייחודו להדלקה".

ב-דמ ואם כן תיקשי: ומה נר חדש, דלהכי עבידא, בכל זאת כי לא הדליק בה — שרי לטלטולה. (1) מטה, דלאו להכי עבידא — לא כל שכן שאין היא מוקצה, על אף שייחודה למעות!?

ומשנינן: אלא, אי איתמר — הכי איתמר:

אמר רב יהודה אמר רב:

א. מטה שיחדה למעות, הרי אם הניח עליה מעות מערב שבת — אסור לטלטלה אפילו אם ניטלו ממנה המעות לפני שבת. שאין זה ייחוד של "הזמנה" גרידא, אלא השתמש בה בפועל עבור מעות.

לא הניח עליה מעולם מעות — מותר לטלטלה על אף שייחודה למעות.

ב. לא יחדה למעות, ועתה בשבת יש עליה מעות — אסור לטלטלה.

אין עליה מעות — מותר לטלטלה, אפילו היו עליה מעות בימי חול. והוא שלא היו עליה בין השמשות. כי אם היו המעות עליה בין השמשות וניטלו ממנה בשבת, על ידי גוי או תינוק, אמרינן מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא.

אמר עולא, מתיב רבי אלעזר:

אדם או כלי המאהילים על מת או על קבר — נטמאים בטומאת מת.

כלי עץ שמירת הנפח שלו היא למעלה מארבעים סאה המאהיל על המת — אינו נטמא כלל.

1. פמוטות בזמננו.

כתב החזון איש [מד — יג] שבימינו הפמוטות הם מוקצה למרות שמדינא דגמרא מותר לטלטלם.

כי בזמננו היו לפמוטות שימושים נוספים (כמבואר בתוס' ד"ה לא הניח) ולא בזמננו. והגר"מ פיינשטיין זצ"ל סבור כי כל שימוש בכלי, ואפילו אם הוא שימוש בכך שהוא ראוי ליתנו על גבי ניירות כדי שלא יתעופפו ברוח, הרי שימוש המתיר את טלטולו.

ולגבי נר, כתבו התוס' כאן שאין מועיל תנאי בנר, ואילו הרמב"ן, הרשב"א והר"ן סוברים שמועילה ההתנאה אפילו בכוס קערה ועשית שאינם עומדים להכבות בשבת.

והשולחן ערוך בסימן רע"ט פסק שמועיל תנאי לנר שכבה, ואילו הרמ"א כתב שמנהגנו הוא כדעת הפוסקים שלא מועיל תנאי בנר.

וביחס לנולד כתב החזון איש מט' ו' שאין מועיל בו תנאי.

והוא אף מהווה חציצה מפני הטומאה לכלים אחרים הנמצאים בתוכו. כי נחשב הדבר כאילו נמצאים הכלים ב"אהל" אחר, ואינם מאהילים על המת.

לצורך חישוב מדידת נפחו של כלי העץ, אם הוא מכיל יותר מארבעים הסאה, מחשבים גם את עובי דפנות הכלי ואת בסיסי הרגליים הקטנות שהוא עומד עליהם.

אחת הצורות של כלי עץ גדול, המכיל בחישוב כולל יותר מארבעים סאה, היא עגלה [הנקראת "שידה"] העשויה עץ המוקפת מחיצות, ובצידיה גלגלי עץ, ובתוכה מושבים לאנשים.

האנשים והכלים המצויים בתוכה של עגלת העץ אינם נטמאים כאשר עוברת העגלה בבית הקברות ומאהילה על הקברים. כיון שהעגלה עצמה אינה נטמאת, עקב היותה גדולה מארבעים סאה. והיא אף חוצצת בין הטומאה ובין האנשים והכלים המצויים בתוכה.

גלגל העץ של העגלה, הנקרא "מוכני", היה בו בית קיבול, והוא היה פחות מארבעים סאה. לעיתים הוא היה מחובר באופן קבוע בעגלה, ולעיתים באופן שניתן לפרקו ולהרכיבו.

שנינו במשנה במסכת כלים פרק יח: השידה, העשויה עץ — **מוכני**, שהוא גלגל העץ שלה, **בזמן שהיא** [ה"מוכני" היא לשון נקיבה] **נשמטת**, שאין הגלגל קבוע בעגלה אלא הוא עשוי להתפרק ממנה ולחזור ולהיות מורכב בה, הרי אז אין הגלגל נחשב כחלק מן העגלה, אלא הוא כלי עץ בפני

עצמו, ולכן דינה של אותה ה"מוכני" גלגל העץ]:

א. **אין חבור לה לענין טומאה.**

שאם ה"שידה" אינה מכילה ארבעים סאה והיא מקבלת טומאה, הרי אם נטמאה העגלה לא נטמאה בכך גם המוכני, לפי שהיא כלי הנבדל ממנה.

וכן אם נטמאה המוכני לא נטמאה העגלה.

וכן אם העגלה מכילה ארבעים סאה ואינה נטמאת, בכל זאת המוכני נטמאת, כיון שאינה חלק מהעגלה, אלא היא כלי בפני עצמו.

ב. **ואין נמדדת המוכני עמה**, עם השידה, לשער אם יש בעגלה בצירוף המוכני ארבעים סאה.

ג. **ואין מצלת עמה באהל המת**. שאם עוברת העגלה בבית הקברות ומעל דפנות העגלה מלמעלה בולטים החוצה כלים, ומתחתם של הכלים נמצא גלגל העגלה, אין עובי הגלגל חוצץ ביניהם וכין הטומאה שהם מאהילים עליה. כי אין הגלגל חלק מהעגלה אלא הוא כלי נפרד, שיש בו בית קיבול שהוא פחות מארבעים סאה, ומקבל טומאה, ואינו חוצץ בפניה [על פי הר"ב במשניות בגירסא המתוקנת שם, והמהרש"א כאן].

ד. **ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעות**. כי אם לא היה הגלגל כלי בפני עצמו אלא חלק מהעגלה עצמה היה מותר לגרור את העגלה בשבת על אף שהמעות

ליה, תיקשי — מה לי שבת ומה לי יום טוב? והרי בשניהם כשיכבה הנר הוא יכול לקחתו, ויש לחוש שיכבא אז להשתמש באילן.

ותמהינן: וכי רב בדין מוקצה כרבי יהודה סבירא ליה?

והא בעו מיניה דרב: מהו לטלטולי שרגא דחנוכתא, נר חנוכה לאחר שכבה בשבת, מקמי חברי, הפרסיים, שאינם מרשים להדליק אותו, בשבתא?

ואמר להו רב: שפיר דמי. ומוכח שסבר כרבי שמעון דלית ליה מוקצה.

ודחינן: שעת הדחק שאני.

דהא אמרו ליה רב כהנא ורב אשי לרב: [כשענה שמותר לטלטל את הנר], בתמיה: וכי הכי הלכתא?

ואמר להו רב: כדי [כדאי, ראוי] הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק! ומוכח כי שלא בשעת הדחק פסק רב כרבי יהודה.

בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן: חטים שזרען בקרקע, וכיצים שהניחם תחת תרנגולת כדי שתחמם אותן ויצאו מהן אפרוחים — מהו, האם הם מוקצה לרבי שמעון?

האם נאמר: כי לית ליה לרבי שמעון מוקצה — היכא דלא דחייה בידים. אבל היכא דדחייה בידים — אית ליה מוקצה.

או דילמא — לא שנא?

אמר ליה רבי יוחנן: אין מוקצה לרבי

מונחות על הגלגל, כיון שאין המעות מונחות על עיקר הכלי אלא על דבר הנספח אליו. אבל כיון שהגלגל הוא כלי בפני עצמו אסור לגרור את העגלה יחד עם הגלגל והמעות שעליו, כי הגרירה של הגלגל היא גרירת כלי בפני עצמו, ואסור לגרורו בגלל המעות המצויות עליו.

ומדייקינן: הא אין עליה של המוכני עתה מעות — שריא בטלטול, אף על גב דהו עליה המעות בין השמשות!

ומשנינן: החיא מתניין דמסכת כלים — רבי שמעון היא, דלית ליה מוקצה בדבר הראוי, ולא אמרינן בו מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא.

ואילו רב — כרבי יהודה סבירא ליה דאית ליה מוקצה.

הכי נמי מיסתברא: דרב — כרבי יהודה סבירא ליה.

דאמר רב: מניחין נר על גבי דקל בשבת, לפי שאין לחשוש שמא ישתמש בדקל המחובר לקרקע כשיכבה הנר, דכיון שהוא הקצה אותו לבין השמשות הוא אתקצאי לכל היום, ולא יבוא ליטלו ולהשתמש בעץ.

אבל, ואין מניחין נר על גבי דקל ביום טוב. כי ביום טוב מותר לקחת את הנר, ויבוא להשתמש באילן המחובר לקרקע.

אי אמרת בשלמא, דרב כרבי יהודה סבירא ליה — היינו מוכן הדבר, מה דשני, שחילק רב, בין שבת, שהנר מוקצה בו, ליום טוב, שאין הנר מוקצה בו.

אלא אי אמרת, רב כרבי שמעון סבירא